

دستورالعمل مدیریت و سازماندهی اطلاعات غیر متنی کشاورزی (منابع ویژه)

در

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مقدمه:

دانش بومی و تخصصی فراوانی در سطح سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی وجود دارد که زمینه استفاده از آنها تنها در صورتی فراهم می‌شود که پایگاه‌های اطلاعاتی استاندارد و وجود داشته و فرایندهای ذخیره، پردازش و بازیابی آنها را بر عهده داشته باشند.

منابع غیرمتنی کشاورزی موجود در سازمان را می‌توان جزء سرمایه‌های خاموشی که بسیار ارزشمند اما کمتر مورد توجه هستند به شمار آورد. مطمئناً هزینه اولیه برای گردآوری، آماده‌سازی و در برخی موارد خریداری و تکمیل مجموعه‌های خاص، سرمایه‌ای کلان است که تنها استفاده فراوان و مناسب از آنها، می‌تواند اقتصادی بودن نگهداری آنها را توجیه کند. برای بهره‌گیری از این منابع باید بسترهای لازم، که یکی از مهمترین آنها بستر مناسب رایانه‌ای است فراهم باشد. مسلماً هزینه‌ای که در این زمینه صرف خواهد شد، سرمایه‌گذاری بنیادی است که با هدف استفاده بهینه از سرمایه عظیمی که در این مجموعه‌ها نهفته است، و بازگشت چند برابر آن، صورت می‌گیرد. با توجه به انبوه اطلاعات موجود در سطح ملی و بین‌المللی، ضرورت وجود سیستمی که بتواند اطلاعات مفید و مورد نیاز بهره‌گیران بخش کشاورزی را شناسایی، گردآوری و سازماندهی کند و با بهره‌گیری از فناوریهای نوین اطلاع‌رسانی در کمترین زمان ممکن و با صرف حد اقل هزینه، این اطلاعات را در اختیار مدیران فنی، تکنسین‌ها، محققان و مدرسان قرار دهد، بیش از پیش احساس می‌شود. با تاکید بر چنین امر مهمی، ایجاد بانک اطلاعاتی یکپارچه‌ی مجموعه‌های خاص سازمان از ضروریات است. وظیفه‌ی ستادی سازمان و وظیفه‌ی صفی (اجرایی) واحد های تابعه، حکم می‌کند که در این راستا قدم برداشته و با دیدی کلان، هدایت و بهره‌وری این مجموعه‌ها را برعهده بگیرد.

منابع اطلاعاتی ویژه، یا اطلاعات غیر متنی کشاورزی، به آن دسته از منابع اطلاعاتی گفته می‌شود که در تعریفی که برای کتاب، نشریات ادواری، جزوه و ... بیان شده است نمی‌گنجد و نگهداری و بهره‌برداری از آنها نیازمند توجه ویژه است. با توجه به اینکه واحدهای تابعه دارای منابع ارزشمندی از این دست هستند، ضرورت دارد که به سازماندهی و بازیابی آنها به صورت الکترونیکی و دیجیتالی در نرم افزار کتابخانه‌ای یا نرم افزار های مناسب دیگر فراهم شود. اطلاعات غنی موجود در این منابع، می‌تواند منبع اطلاعاتی مناسبی برای پژوهشگران سازمان باشد.

برخی از مجموعه های ویژه سازمان

- موزه حشرات هایک میرزایانس (موسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور)
- موزه بندپایان منابع طبیعی (موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور)
- بانک ژن و کلکسیون ملی قارچ های زنده (موسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور)
- هرباریوم گیاهان زراعی (موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر)

- بانک ژن گیاهان زراعی و خویشاوندان وحشی آنها (موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر)
- بانک خاک (موسسه تحقیقات خاک و آب)
- هرباریوم جامع (موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع)
- نمایشگاه دائمی توانمندی ها و دستاوردها (موسسه تحقیقات گیاهپزشکی ایران)
- هرباریوم گل سنگ ها (موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع)
- بانک ژن البرز (موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع)
- کلکسیون گیاهان باغی (موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر)
- بانک ژن کرم ابریشم (موسسه تحقیقات کرم ابریشم)
- موزه ماهی شناسی (موسسه تحقیقات شیلات)
- بانک ژن دام های بومی ایران (موسسه تحقیقات علوم دامی کشور)
- بانک ژن سنتاریوم (موسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی)
- هرباریوم وزارت جهاد کشاورزی (موسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور)

نتایج مورد انتظار از سازماندهی این منابع

- سازماندهی دانش بومی تولید شده در سطح سازمان
- یکپارچه سازی داشته های علمی سازمان
- جلوگیری از انجام فعالیت های موازی و تکراری
- کمک به توسعه پایدار ملی (به دلیل اطلاعات دقیق به دست آمده از داشته های بومی)
- زمینه سازی برای پیاده کردن مدیریت دانش سازمانی
- ایجاد مجموعه دیجیتالی از دانش بومی و انحصاری سازمان

اقدامات لازم برای مدیریت و سازماندهی

- شناسایی مجموعه های ویژه در سطح سازمان و واحدهای تابعه
- مطالعات مقدماتی و زیرساختی مرتبط
- بررسی الگوهای موفق مرتبط داخلی و خارجی
- دانشگاه ها و موسسه های ملی (بانک ژن حشرات صنعتی ژاپن)
- شناسایی مجموعه و تحلیل سیستم برای استخراج اطلاعات لازم
- طراحی نرم افزار رایانه ای مناسب
- استخراج و طراحی فیلدهای اطلاعاتی لازم

برخی از فیلدهای نمونه عبارتند از:

- کد نمونه
- رده
- راسته
- تیره
- جنس

- گونه
- نژاد
- تعیین واحدهای تحت گونه ای (فرم - وارپته - زیرگونه - رقم - نژاد)
- تعیین رده ها، گونه ها، رسته ها و ...
- تعیین فیلهای گیاهی و جانوری
- تهیه تصاویر دیجیتالی از نمونه ها
- ورود اطلاعات حاصل از شناسایی و پردازش اولیه در سیستم رایانه ای
- برقراری پیوند بین اطلاعات توصیفی و اطلاعات دیجیتالی نمونه ها
- تعریف خروجیهای تخصصی و مدیریتی لازم
- آزمایش نرم افزار در شبکه های محلی و راه دور
- بهره برداری آزمایشی از نرم افزار
- تحویل و تثبیت نرم افزار
- ورود اطلاعات کامل و نهایی

وظایف مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی

- ۱- مشاوره، راهنمایی و سیاستگذاری برای سازماندهی منابع ویژه
- ۲- تلاش برای ایجاد و روزآمد سازی بستر لازم برای پایگاه های اطلاعاتی منابع ویژه
- ۳- نظارت، کنترل و ویرایش نهایی اطلاعات
- ۴- تعریف سطوح دسترسی برای وارد کردن و استفاده از اطلاعات تمام متن پایگاه
- ۵- گزارش گیری از سیستم مطابق نیازها
- ۶- تهیه فایل پشتیبان از داده ها

وظایف واحدهای تابعه سازمان

- ۱- شناسایی و معرفی منابع ویژه
- ۲- گردآوری اطلاعات لازم برای سازماندهی منابع ویژه
- ۳- شناسایی متخصصان برای مشاوره در خصوص سازماندهی منابع ویژه
- ۴- برنامه ریزی برای سازماندهی منابع ویژه